

ЗНАЧЕННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС ДЛЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Олександр ЗМИКАЛО

*студент юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом стало вагомим кроком як у зовнішньополітичному курсі держави, так і в її правовій трансформації. Після ратифікації документ закріпив оновлену модель відносин з ЄС, фактично замінивши Угоду про партнерство і співробітництво 1994 року.

Згідно зі статтею 1 Угоди, головною метою є поступове зближення України з ЄС на засадах спільних цінностей, зміцнення демократії та верховенства права, сприяючи економічній інтеграції та реформування правової системи за стандартами ЄС¹. Особливість документа полягає у поступовому підході до гармонізації законодавства. Відповідно перед Україною поставлені нові завдання: змінювати своє законодавство та практику відповідно до загальноєвропейських стандартів.

Підписання Угоди поставило питання вдосконалення конституційного порядку в Україні, задля забезпечення участі держави у європейській інтеграції та поступового зближення Конституції з міжнародними стандартами². Документ також безпосередньо вплинув на зміни в Конституції України. Таким чином, виконання статті 8 Угоди про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду спричинило необхідність внести зміни до розділу VIII «Правосуддя», зокрема щодо визнання юрисдикції МКС (стаття 124 Конституції).

Гармонізація законів є одним із головних методів реалізації Угоди про асоціацію. Вона згадується в Преамбулі Угоди кілька разів і охоплює багато сфер життя та законодавства: захист прав інтелектуальної власності, митну справу, банки, працю, фінанси, транспорт, енергетику, та інші. На відміну від старої Угоди 1994 року, яка здебільшого містила «м'яке право» у вигляді намірів, то Угода про асоціацію встановлює

¹Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. (2014, June 27). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

²Білак, М. В. (2017). Значення угоди про асоціацію з ЄС: нові виклики для конституційного порядку чи послаблення позиції Основного Закону. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*, 193, 12–16. https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/123456789/12461/1/Bilak_Znachennia_Uhody.pdf

чіткі зобов'язання для сторін³. Наприклад, лібералізація руху капіталів, відповідно до ст. 147 Угоди, має відбутися протягом п'яти років з дня набрання чинності, а от створення зони вільної торгівлі – не пізніше десяти років з дати набрання чинності Угоди⁴.

Принцип верховенства права займає центральне місце у правових змінах, які ініціювала Угода про асоціацію. Він закріплений у статті 8 Конституції України і охоплює майже всі положення важливих Конвенцій, і також залишаючись частиною загального принципу права ЄС. Згідно зі статтею 2 Угоди – повага до верховенства права є однією з основ відносин між Україною та Європейським Союзом⁵. Крім того, Угода окреслює і принципи для державного управління, ними являються субсидіарність, пропорційність, рівне ставлення та правова визначеність. Ці принципи впроваджуються в українське законодавство та відображаються на практиці судів. КСУ, у даному випадку, відіграє важливу роль у цьому процесі, відсилаючись на міжнародні стандарти, зокрема на практику ЄСПЛ, для демократизації національної правової системи. Також доречно згадати, що принцип верховенства права охоплює і судову реформу. Органи влади, законодавець і суди підпорядковуються не лише Конституції України, а й міжнародному праву, яке поступово все більше інтегрується в українську судову систему⁶.

Отже, Угода про асоціацію між Україною та ЄС має ключове значення для трансформації правової системи України. Ця Угода, не є простим міжнародним договором, а це комплексний правовий механізм, який є основою для реформ у Конституції, законодавстві та правозастосуванні. Закріплені в Угоді принципи демократії, верховенства права та захисту прав людини корелюють із базовими конституційними цінностями України та є орієнтиром для змін. Поступова гармонізація законодавства з *acquis* ЄС, яка здійснюється на основі Угоди, поступово оновлює правову систему та наближає її до європейських стандартів.

³Муравйов, В. І., & Мушак, Н. Б. (2013). Гармонізація законодавства України з правом Євросоюзу в рамках Угоди про асоціацію. *Юридичний вісник*. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/viche_2013_8_6.pdf

⁴Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. (2014, June 27). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

⁵Білак, М. В. (2017). Значення угоди про асоціацію з ЄС: нові виклики для конституційного порядку чи послаблення позиції Основного Закону. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*, 193, 12–16. https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/123456789/12461/1/Bilak_Znachennia_Uhody.pdf

⁶Білак, М. В. (2017). Значення угоди про асоціацію з ЄС: нові виклики для конституційного порядку чи послаблення позиції Основного Закону. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*, 193, 12–16. https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/123456789/12461/1/Bilak_Znachennia_Uhody.pdf